

Verleden jaar stierf in het Wilhelmina-gasthuis „slechts” één (niet geënte) verpleegster. Maar hoe zouden *de ouders* van het meisje erover denken, wanneer zij hoorden van een voorbehoedmiddel tegen de diphtherie. En zouden de volwassenen, die maandenlang invalide waren tengevolge van postdiphtherische verlammingen aan de ledematen, aan verhemelte of oogspieren, een voorbehoedmiddel niet hebben gezegd? Zeker, wij kennen de waarde van het vaccin nog niet in allen deele, maar het middel is zóó eenvoudig toe te passen en zóó onschuldig — want wij gebruiken in Nederland niet het Amerikaansche maar het Duitsche middel. Onnoodig angst verwekken is afkeurenswaardig, maar op grond van onvoldoende ervaring luchthartigheid te kweken is onverantwoordelijk.

Amsterdam, 26 Februari 1922.

D. HERDERSCHÈE.

VERZOEK OM EMBRYOLOGISCH MATERIAAL.

In verband met bepaalde onderzoeken heb ik op het oogenblik groote behoefte aan menselijke embryonen, uit de vroegste stadia der ontwikkeling. Mag ik daarom bij dezen een beroep doen, op mijn collegaas uit de praktijk, die in het bezit hiervan zijn of mochten komen, om mij dat materiaal af te staan en het op te zenden aan het ontleedkundig laboratorium Mauritskade 61, Amsterdam. Een conserveering van eventueel versch materiaal in 6 pCt. formaline-oplossing is voor mijn doel het meest geschikt.

Amsterdam, 26 Februari 1922.

Prof. L. BOLK.

KINDERHERSTELLINGS- EN VACANTIEKOLONIES.

Aan alle collegae.

Hoewel in Engeland, Frankrijk, Duitschland, Italië en België het groote nut van het voor het eerst in Zwitserland ingestelde vakantie-koloniewezen ten volle wordt erkend, staat men bij ons in geneeskundige en overheidskringen nog onvoldoend waardeerd hiertegenover, met de gunstige uitzondering van den minister van arbeid, die in zijn jongste verdediging van den begrootingspost voor kinderherstellings- en vakantiekolonies, wees op de hooge sociaal-hygiënische beteekenis van deze inrichtingen, vooral in de toekomst. Willen zij echter ten volle aan het doel beantwoorden, dan zullen uw belangstelling en medewerking daarbij onmisbaar zijn.

Bij een groote oopenhooping van kinderen van den schoolplichtigen leeftijd dreigt steeds ongemerkt een geval van besmettelijke kinderziekte, zoowel de in de wet op besmettelijke ziekten genoemde als mazelen, kinkhoest, waterpokken, in de gelederen der kinderen te sluipen en bij het doormaken van één dier ziekten (nog daargelaten het levensgevaar) loopt het gunstige resultaat, dat anders een verpleging van vijf of zes weken aan zee of in de bosschen bijna zonder uitzondering heeft, gevaar te verminderen of te verdwijnen.

Nu kan m. i. het gevaar hiervoor in belangrijke mate verminderd worden, indien alle collegae, die kinderen voor de uitzending naar vakantie-kolonies onderzoeken, zich *zooveel mogelijk* er van overtuigen, dat zij niet afkomstig zijn uit gezinnen, waarin binnen 6 weken vóór de uitzending een der genoemde ziekten heeft geheerscht, of willen vermelden (op een formulier, dat bijv. een afdeulingsbestuurslid van het Centraal Genootschap voor kinderherstellings- en vakantiekolonies bij elk onderzoek van een uittegenden kind aan den arts overhandigt), dat één dier ziekten in de gemeente niet in meer dan gewone mate voorkomt en dit aan mij of de behandelende collegae in de koloniehuzen willen mededeelen.

Ook in ander opzicht is uw belangstelling voor het zwakke kind dringend gewenscht. Bijna uitsluitend worden de kinderen nu alleen in den zomer uitgezonden, terwijl het vóór- en najaar en de winter even gunstig, ja hoogstwaarschijnlijk

gunstiger dan de zomer zich leenen tot buitenverpleging van zwakke kinderen, ook in ons land, zooals bewezen is door de ervaringen, die het Centraal Genootschap heeft opgedaan in en na de oorlogsjaren met ondervoede Nederlandsche en buitenlandsche kinderen. Van dit feit de ouders en onderwijzers te overtuigen, zoodat ook in den winter profijt getrokken worde van de kolonie-verpleging van zwakke kinderen, is zonder uw medewerking m. i. ondenkbaar. Onze gemeenschap heeft toch belang er bij door het opkweken van een weerstandbiedende spes patriae, deze als volwassene zoo min mogelijk ten koste van het Invaliditeitsfonds te doen komen en er zooveel mogelijk voor de productie volwaardige menschen van te maken, waardoor wij vooral medewerken tot hun levensgeluk.

Utrecht,
25 Februari 1922.

*De geneeskundige inspecteur van het
Centraal Genootschap,*
L. J. SIEBURGH.

AANTAL TUBERCULOSELIJDERS IN NEDERLAND.

Onder „Binnenland” van het *Tijdschrift* van 18 Februari is uit *Tegen de Tuberculose* overgenomen een berekening van het aantal lijdens aan deze ziekte, op grond van een onderzoek daarnaar. Dit getal wordt berekend op ten minste $2\frac{1}{2}$ maal 16259. Er staat niet vermeld, hoe men aan dit grondcijfer kwam en welke lijdens men wel tot de tuberculoselijders rekende.

Vrij zeker kan men nu reeds zeggen, dat deze cijfers waardeloos zijn en dat zij, evenmin als de sterftcijfers aan tuberculose, ons in het geheel geen inzicht geven in den omvang der tuberculose-pandemie. Het omvangrijkste en sociaal ergste gedeelte van de tuberculose ligt vóór den tijd, waarin het tot deze onmiskenbare duidelijke vormen en tot de sterfte komt. Als men het begrip „tuberculose” niet geheel willekeurig beperkt, — zooals nog al gebruikelijk is — tot bijv. long- en strottenhoofd-tuberculose of tot de phthisis en nog enkele vormen meer, maar daaronder alles rekent, wat er voor werkelijke ziekte op besmetting met den tuberkelbacil berust, dan zou men wel tot heel wat hoogere cijfers komen. Juist bij deze uiterst chronische ziekte hebben wij aan cijfers, die over enkele vormen van haar of over de sterfte loopen, zoo goed als niets, wanneer wij een inzicht willen krijgen in de menigvuldigheid der ziekte en in haar maatschappelijke beteekenis. Met zulke onderzoekingen staat het ongeveer, alsof men, om op de hoogte te komen van de veelvuldigheid der syphilis, zich er toe beperkte om enkel naar tertiaire stadia te zoeken, al het andere er maar niet toe rekenende. De gevonden cijfers zijn dan ook vrijwel waardeloos, althans voor zoover men daaruit gevolgtrekkingen over uitbreiding en beteekenis der tuberculose zou willen maken.

Zij zijn niet geheel zonder gevaar; zij werken een bezwaarlijke en bedriegelijke geruststelling in de hand. Er is veel meer tuberculose in ons land, dan men hieruit wel zou opmaken; de beginstadia bij kinderen zijn zeer zeker niet er in begrepen. Het is niet onvoorzichtig om aan te nemen, dat men dan tot eenige malen hoogere getallen zou komen, ook als men zich beperkte tot dié gevallen, in welke inderdaad klinische verschijnselen het bestaan van de tuberculose voor ieder geneesheer onmiskenbaar moeten maken. Het is wel zeker, dat men ook nu weer enkel aan de verder gevorderde stadia heeft gedacht.

Groningen, 25 Februari 1922.

G. SCHELTEMA.